

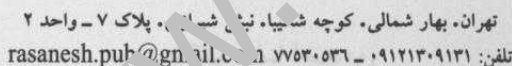
شناخت‌نامه مازندران / ۴۶
ناموران / ۱۲

سیدحیدر آملی

دکتر رضا اسدپور

رسانش نوین، ۱۳۹۴

شماره کتاب: ۲۶۷۳-۱۹

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قائم

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۷	پیش‌گفتار.....
۹	مقدمه.....
۱۰	۱- از میلاد هجرت.....
۱۲	۲- هجرت آفاق و اناسی.....
۱۶	۳- هجرت جاودانه.....
۱۷	۴- آرامگاه.....
۱۸	۵- آثار.....
۲۲	۶- سیری در آثار منتشر شده.....
۲۲	جامع الاسرار و منبع الانوار.....
۲۴	نقد النقود فی معرفه الوجود.....
۲۵	اسرار الشریعه و اطوار الطریقه و انوار الحقیقه.....
۲۶	المحیط الاعظم و البحر الخضم.....
۲۸	نص النصوص فی شرح الفصوص.....
۳۰	۷- سید حیدر در نگاه دیگران.....
۳۳	۸- ویژگی‌های عرفان سید حیدر.....
۳۴	۹- سیر و سلوک عملی.....
۳۶	۱۰- رؤیاهای و مکاشفات.....
۳۸	۱۱- شریعت، طریقت و حقیقت.....
۴۰	۱۲- حقیقت واحد تشیع و تصوف.....
۴۵	کتاب‌نامه.....

مقدمه

علامه سیدحیدر آملی، عالم، عارف، فقیه، محدث و مفسر کم نظیری است که در سدهٔ هشتم هجری در شهر آمل قدم به عرصه وجود نهاد. در دهه‌های آغازین این سده، بخش وسیعی از سرزمین‌های اسلامی تحت حکمرانی الجایتو از ایلخانان مغول بود که پس از مسلمان شدن، سلطان محمد خدابنده نامیدند. بد سبب گرایش شیعی وی، معارف شیعی رشد چشمگیری یافت و نفوذ عالمان بزرگ شیعه چون علامه آملی و فرزندش فخرالمحققین در دربار وی، گواه روحانی بر این مدعاست. پس از او فرزندش ابوسعید بهادرخان به حکومت رسید و پس از دو دهه حکومت، امرش امپراطوری هلاکوئیان رو به سستی نهاد و حکومت‌های محلی در بخش‌های مختلف ایران به قدرت رسیدند. مازندران نیز در این قرن تحت سیطرهٔ حکومت‌های محلی قرار داشت. باوندیان در آمل و بادوسپانیان در رستم‌دار زمام امور را به دست داشتند.

سیدحیدر در خاندانی مشهور به علم و دیانت و سیادت، رشد یافت و مراحل کسب دانش و معرفت را طی کرد. هر چند که شرح‌حال‌هایی از وی در بعضی تذکره‌ها به چشم می‌خورد، اما بهترین و قابل اعتمادترین منابع زندگی او، دو شرح‌حال مختصری است که به قلم خودش، در مقدمهٔ دو اثرش به نگارش درآمده است. اولین شرح‌حال را در

سال ۷۷۷ هـ ق در مقدمه «تفسیر قرآن» و شرح حال دوم را در سال ۷۸۲ هـ ق در مقدمه کتاب «نص النصوص» نوشت. این دو زندگی‌نامه هر چند مختصر، اما بسیار مفیدند؛ چون اطلاعات ارزنده‌ای از نسب‌نامه، تحصیلات، وزارت، هجرت، سیر و سلوک، استادان و آثار او به دست می‌دهند.

مبنای نگارش این شناخت‌نامه، آثار برجای‌مانده از سیدحیدر و شرح حال‌های خودنوشت اوست. هر چند به تذکره‌های متقدم و متأخر هم رجوع شده و کتاب‌ها و مقالاتی را که در سال‌های اخیر دربارهٔ سید عارف نامدار نوشته شد، بازکاوی کرده‌ایم. این اثر به اختصار در دوازده فصل به حیات، هجرت، سیر و سلوک، آثار و اندیشه‌های اصولی این عارف سترگ سرگردانی می‌پردازد.

۱- از میلاد تا هجرت

سیدحیدر بن علی بن حیدر عابد حسینی آملی در سال ۷۱۹ یا ۷۲۰ هجری قمری (۱۳۶۸: ۲۱۴) در خانواده‌ای شیعی از نوادگان سادات علویان مازندران، در شهر آمل چشم به جهان گشود. وی شجره‌نامه خود را که به امام سجاد علیه السلام می‌رسد این‌گونه بیان می‌کند: «من رکن الدین حیدر، فرزند سید تاج الدین علی پادشاه، فرزند سید رکن الدین حیدر، فرزند سید تاج الدین علی پادشاه، فرزند سید محمد امیر، فرزند علی پادشاه، فرزند ابوجعفر محمد، فرزند زید، فرزند ابوجعفر محمد، فرزند داعی، فرزند ابوجعفر محمد، فرزند ابراهیم، فرزند محمد، فرزند حسین کوسج، فرزند